

ADRODDIAD I'R CABINET

18 MAI 2021

Aelod Cabinet: Cyngorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Cyfrifon Terfynol 2020/21 – Alldro Refeniw

Swyddog cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

1. Y penderfyniad a geisir / pwrpas yr adroddiad

Gofynnir i'r Cabinet:

- 1.1 Ystyried a nodi sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2020/21.
- 1.2 **Cymeradwyo'r symiau i'w cario 'mlaen** (y golofn "Gor/(Tan) Wariant Addasedig" o'r talfyriad yn **Atodiad 1**), sef -

ADRAN	£'000
Oedolion, Iechyd a Llesiant	(100)
Plant a Theuluoedd	0
Addysg	(100)
Economi a Chymuned	(100)
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	0
Amgylchedd	(100)
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(64)
Tai ac Eiddo	(75)
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	(100)
Cyllid	(86)
Cefnogaeth Gorrfforaethol	(100)

- 1.3 Cymeradwyo'r argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u egluro yn **Atodiad 2**) –
- Yr Adran Plant a Theuluoedd i dderbyn cymorth ariannol un-tro o £1,261k i ddiddymu y gorwariant yn llwyr, o ystyried yr amgylchiadau eithriadol yn ymwneud â'r argyfwng eleni. Fel bod modd i'r adran symud ymlaen i wynebu her 2021/22.
 - Yn unol â'r Rheoliadau Ariannol argymhellir cadw at y drefn arferol i ganiatau i'r Adran Addysg gadw (£100k) o'i danwariant, gan symud (£159k) sef y swm uwchlaw (£100k), i'w ddefnyddio i gynorthwyo'r adran sydd wedi gorwario yn 2020/21.

- Caniatáu i'r Adran Tai ac Eiddo drosglwyddo (£848k) cynnal a chadw corfforaethol i gronfa cynnal a chadw i ariannu'r gwariant i'r dyfodol.
- Yn unol â'r Rheoliadau Ariannol argymhellir cadw at y drefn arferol i ganiatau y Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol gadw (£100k) o'i danwariant, gan symud (£6k) sef y swm uwchlaw (£100k), i'w ddefnyddio i gynorthwyo'r adran sydd wedi gorwario yn 2020/21.
- Ar gyllidebau Corfforaethol:
 - defnyddio (£926k) o'r tanwariant net Corfforaethol i gynorthwyo'r Adran Plant sydd wedi gorwario yn 2020/21.
 - fod (£2,047k) cynlluniau cyfalaf sydd i'w hariannu o refeniw i'w trosglwyddo i gronfa i alluogi ailbroffilio'r adnodd.
 - fod £600k yn cael ei ryddhau o falansau cyffredinol y Cyngor.
 - (£4,000k) yn cael ei neilltuo i gronfa Trawsffurfio y Cyngor i gefnogi gwaith trawsffurfiol ac o natur un-tro.
 - (£2,519k) yn cael ei neilltuo i gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid19.

1.4 Cymeradwyo'r trosglwyddiadau ariannol o gronfeydd penodol fel a amlinellir yn **Atodiad 4** yn dilyn adolygiad o'r cronfeydd, gan gynaeafu (£170k) o gronfeydd i gynorthwyo'r Adran Plant sydd wedi gorwario yn 2020/21.

2. Cyflwyniad / Cefndir

2.1 Mae talfyriad o sefyllfa derfynol yr holl adrannau wedi'i amlinellu yn **Atodiad 1**, gyda'r symiau i'w cario 'mlaen (yn amodol ar gymeradwyaeth y Cabinet) yn y golofn 'Gor/(Tan) Wariant Addasedig 2020/21'. Ar ddiwedd y flwyddyn mae 5 adran yn gorwario cyn dyrannu grantiau digolledu am Covid19 gan Lywodraeth Cymru, gan adael dim ond un adran yn gorwario yn derfynol, sef yr Adran Plant a Theulueodd.

2.2 Yn **Atodiad 2**, mae manylion pellach ynglŷn â'r prif faterion a meysydd ble fu gwahaniaethau sylweddol i'r hyn a adroddwyd yn flaenorol, ynghyd â sawl argymhelliad penodol. Mae'r argymhellion rheiny wedi'u hamlygu er ystyriaeth yn 1.3 uchod.

2.3 Yn yr adolygiad o'r gyllideb refeniw diwethaf a wnaethpwyd ar sefyllfa ddiwedd Tachwedd, nodwyd fod rhagolygon diffyg o £4.7 miliwn ond fod disgwyliad dyraniadau grantiau Covid ychwanegol pellach erbyn diwedd y flwyddyn o dros £3 miliwn, oedd yn lleihau'r bwlch ariannol i £1.7 miliwn. Ers hynny, bu i'r Cyngor dderbyn nifer o grantiau sylweddol gan gynnwys:

- £7.3 miliwn Cronfa Caledi Llywodraeth Cymru a Chynllun Saib Swyddi
- £1.8 miliwn Cynnal a Chadw Ysgolion

- £1.3 miliwn Cefnogi Adferiad Dysgu a Dilyniant Ysgolion
- £1.04 miliwn Trawsnewid Digidol
- £1.04 miliwn Diffyg Gwireddu Arbedion
- £1.2 miliwn tuag at golledion Treth Cyngor
- £840 mil Gweinyddu Grantiau Busnes

2.4 O ganlyniad i dderbyniad y grantiau uchod ynghyd â grantiau niferus eraill, golyga hyn fod sefyllfa ariannol 2020/21 wedi ei drawsnewid.

2.5 **Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo sefyllfa ariannol derfynol 2020/21 er mwyn galluogi'r Adran Gyllid i symud ymlaen i gynhyrchu, ardystio a chyhoeddi'r datganiadau ariannol statudol.**

3. Covid19

3.1 Fel yr ydym eisoes wedi adrodd i Gabinet 26 Ionawr 2021, 19 Mai 2020 a 13 Hydref 2020, mae effaith ariannol yr argyfwng Covid19 yn sylweddol i'r Cyngor, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol ynghyd â cholledion incwm, sydd werth dros £20 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Gweler y manylion yn **Atodiad 3**.

3.2 Bu i Lywodraeth Cymru sefydlu cronfa caledi tuag at ddigolledu costau a cholledion incwm Awdurdodau Lleol. Yng Ngwynedd mae ceisiadau misol gwerth £11.6 miliwn wedi eu cyflwyno gan y Cyfrifwyr i Lywodraeth Cymru, i ddigolledu'r Cyngor am y gwariant ychwanegol am y flwyddyn, gyda chyllid o dros £9.8 miliwn eisoes wedi ei dderbyn.

3.3 O ran y colledion incwm, £7.3 miliwn yw gwerth y ceisiadau am y flwyddyn, gyda'r Cyngor eisoes wedi ei ddigolledu'n llwyr gan Lywodraeth Cymru.

3.4 Mae'r cynllun Saib Swyddi gwerth y dros £1.5 miliwn am y flwyddyn, gyda'r Cyngor wedi hawlio dros £1.1 miliwn ar gyfer Byw'n Iach a £0.4 miliwn ar gyfer Cyngor Gwynedd, gyda'r swm llawn sydd wedi ei hawlio am y flwyddyn eisoes wedi ei dderbyn gan y Cyngor.

3.5 Mae effaith y costau ychwanegol a'r colledion incwm i'w gweld gan yr adrannau yn **Atodiad 1 a 2**, gyda'r gor/tanwariant adrannol yn cael eu hadrodd efo ac heb y cymorth grant gan y Llywodraeth.

3.6 Yn ogystal â'r cronfa caledi a'r cynllun saib swyddi, derbyniwyd y 6 prif grant ychwanegol a restrir yn pwynt 2.3 uchod yn ychwanegol, sydd werth dros £7.2 miliwn, gyda nifer o grantiau eraill hefyd wedi eu derbyn.

4. Sefyllfa Arbedion

- 4.1 Roeddem wedi rhagweld problem gwireddu arbedion yn arbennig felly mewn meysydd megis Gofal a Priffyrdd, rhoddwyd darpariaeth gorfforaethol i'r pwrpas yng nghyllideb 2020/21, gydag £1.6 miliwn ar gael i leddfu'r sefyllfa. Yng Nghabinet 26 Ionawr 2021, dyrannwyd y gyllideb i lithro gwerth £1 miliwn o gynlluniau a dileu £0.8 miliwn.

5. Adrannau'r Cyngor

- 5.1 Yr hyn sydd yn amlwg iawn erbyn diwedd y flwyddyn eleni yw effaith yr argyfwng Covid ar y sefyllfa ariannol. Derbyniadau grantiau yn hwyr yn y flwyddyn yn ogystal yn llwyddo i drawsnewid y sefyllfa ariannol. Pwysau sylweddol yn parhau yn y maes Plant. Mae'r prif faterion fel a ganlyn:

5.2 Adran Oedolion Iechyd a Llesiant

Gwelwyd welliant sylweddol yn sefyllfa ariannol yr adran erbyn diwedd y flwyddyn yn dilyn i werth £1 miliwn o arbedion nad oedd modd eu cyflawni gael eu dileu a'u llithro yn ogystal â derbyniad grantiau cyffredinol ym misoedd olaf y flwyddyn. Mae effaith Covid19 wedi cael ardrawiad sylweddol ar yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant eleni sydd werth dros £4.5 miliwn erbyn diwedd y flwyddyn.

5.3 Adran Plant a Theuluoedd

Lleihad yn y gorwariant i £1.3 miliwn yn dilyn i werth £688k o arbedion nad oedd modd eu gwireddu gael eu dileu a hefyd dderbyniad grant covid. Y prif feysydd o orwariant ar ddiwedd y flwyddyn yn cynnwys lleoliadau all-sirol, maethu mewnol a'r gwasanaeth Ôl-16. Mae bron i £2 filiwn o arian ychwanegol wedi ei ddyrannu i'r Adran Plant a Theuluoedd yn 2020/21 a £1.8 miliwn pellach ar gyfer 2021/22 ar gyfer cwrdd â'r pwysau cynyddol

5.4 Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Cynnydd yn y sefyllfa ariannol erbyn diwedd y flwyddyn sydd yn gyfuniad o nifer o ffactorau sy'n cynnwys cwtogi ar wariant, derbyniadau grant covid a grantiau cyffredinol a dileu arbedion. Y maes Bwrdeistrefol ac yn benodol gwastraff, yn parhau i fod y prif bwysau ar yr adran. Mae'r adran wedi wynebu costau ychwanegol sylweddol yn ymwneud â Covid19 i gydymffurfio efo'r rheolau ac hefyd colledion incwm yn y maes gwastraff masnachol, sydd yn ei gyfanrwydd werth £2.4 miliwn am flwyddyn.

5.5 Corfforaethol

Derbyniad grantiau a rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2020/21 yn gyfrifol am gynnyrch treth ychwanegol ar Dreth Cyngor ac hefyd yn cyfrannu at y tanwariant ar Ostyngiadau Treth Cyngor. Lithriad ar y rhaglen gyfalaf yn golygu fod angen llithro arian refeniw a phwysau ar nifer o gyllidebau ddim cymaint â'r hyn a ragwelwyd eleni.

- 5.6 **Yn Atodiad 1, adroddir ar sefyllfa tanwariant / gorwariant pob adran i'r Cabinet, fydd yn cymeradwyo'r symiau sydd i'w cario 'mlaen.** Mae Rheoliad

Gweithdrefn Ariannol 16.3.1 yn manylu ar y trefniadau ar gyfer symiau i'w "cario 'mlaen" ar ddiwedd y flwyddyn. Mae yna un cais i'r Cabinet i ddileu diffyg adrannol, a dwy adran gyda sefyllfa tanwariant sydd uwchlaw'r trothwy £100,000 ar gau cyfrifon 2020/21, ac felly gyda thanwariant i'w gynaeafu.

- 5.7 Yn gyffredinol, lle mae'r adrannau wedi tanwario, mae'r sefyllfa hwnnw am un tro yn 2020/21 yn unig.
- 5.8 Rhoddwyd ystyriaeth briodol i'r cyllidebau sydd dan bwysau yng nghylch cyllidebu 2021/22, ac mae'r mwyafrif o'r materion parhaol hynny eisoes wedi'u cyfarch yn y strategaeth ariannol ar gyfer 2021/22 (drwy weithrediad rheolaethol i atal tueddiad a/neu drwy addasu'r gyllideb).

6. Ysgolion

- 6.1 Mae rhan o **Atodiad 2** yn manylu ar sefyllfa cyllidebau'r ysgolion, lle mae statud wedi cyflwyno grym dirprwyedig i gyrrff llywodraethu gario balansau ymlaen ar ddiwedd blwyddyn ariannol. Mae'r cyfanswm sirol o falansau'r ysgolion wedi cynyddu o £4.3m yn 2019/20 i £10.7m yn 2020/21. Gwelwyd cynnydd sylweddol ym malansau ysgolion yn sgil effaith Covid a derbyniad grantiau amrywiol, gyda lleihad balansau mewn 3 ysgol gynradd yn unig. Byddwn yn cyhoeddi gwybodaeth fanwl am falansau ysgolion unigol cyn hir mewn 'Datganiad Adran 52'.
- 6.2 Mae gan yr Adran Addysg drefniadau ar gyfer herio'r ysgolion unigol i gyfiawnhau'r angen am eu balansau, ac maent yn gofyn i'r penaethiaid a chyrrff llywodraethu'r ysgolion perthnasol i egluro'u bwriad i ddefnyddio eu balansau (yn arbennig rheiny sydd gyda balansau dros 5% o'i gyllideb). Yn amlwg mae eleni wedi bod yn flwyddyn eithriadol a bydd rhaid ystyried hyn wrth drafod gyda'r ysgolion.
- 6.3 Nid oes gan yr un ysgol ddiffyg ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2020/21. Cadarnhaf y bydd yr Uned Gyllid berthnasol hefyd yn sicrhau y bydd penaethiaid a chyrrff llywodraethol yr ysgolion sydd â diffygion ariannol yn delio gyda nhw.

7. Cyllidebau a Chronfeydd Corfforaethol

- 7.1 Am nifer o resymau bu tanwariant un-tro ar nifer o benawdau'r gyllideb Gorfforaethol eleni, fel y nodir yn rhan olaf **Atodiad 2**.
- 7.2 Adolygwyd digonolrwydd cronfeydd penodol y Cyngor gan y Pennaeth Cyllid unwaith eto wrth gau'r cyfrifon eleni, yn unol â'r polisi a gymeradwywyd rhai blynyddoedd yn ôl. Llwyddodd yr adolygiad yma i gynaeafu £170k o adnoddau, fel amlinellir yn **Atodiad 4**. Mae'r £170k i'w ddefnyddio i gynorthwyo i gyllido'r sefyllfa gorwariant gan yr Adran Plant a Theuluoedd.

- 7.3 Gyda chefnogaeth y Cabinet, os defnyddir y tanwariant fel yr argymhellir yn rhan 1.3 uchod, ynghyd â defnyddio'r £170k o'r cynaeafu cronfeydd, bydd modd clirio gorwariant yr Adran Plant a Theuluoedd o £1,261k.
- 7.4 Awgrymir y dylid gwneud defnydd o £600k o falansau cyffredinol y Cyngor, gan drosglwyddo £4 miliwn i gronfa gronfa Trawsffurfio y Cyngor i gefnogi gwaith trawsffurfiol ac o natur un-tro, gyda £2.519 miliwn yn cael ei neilltuo i gronfa ar gyfer trefniadau adfer yn sgil Covid19.

8. Camau nesaf ac amserlen

- 8.1 Yn unol â'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) 2018, a Chod Ymarfer Cyfrifo CIPFA, rhaid i'r Prif Swyddog Cyllid ardystio datganiadau ariannol statudol 2020/21 y Cyngor cyn 31 Mai, sydd yn amserlen gynt eleni na dros y blynyddoedd diwethaf. Hoffwn ddiolch i bawb sydd wedi cyfrannu yn y broses i gwblhau'r gwaith yn gynt a hynny dan amgylchiadau heriol iawn eleni yn sgil yr argyfwng Covid-19.
- 8.2 Pwrpas yr adroddiad yma yw manylu ar y sefyllfa alldro o ran tanwariant neu orwariant adrannau unigol, a gwariant y Cyngor yn ei gyfanrwydd yn 2020/21. Byddwn yn ystyried y wybodaeth yn sgil hynny er mwyn medru adlewyrchu'r sefyllfa yn y cyfrifon terfynol.
- 8.3 Fe adlewyrchir yma'r sefyllfa a'r wybodaeth ddiweddaraf, ac wrth ddod â'r broses i derfyn, gallasai fod rhywfaint o newidiadau pellach. Fodd bynnag, ni ragwelir y bydd newid sylweddol yn y sefyllfa gyffredinol.
- 8.4 Bydd yr Adran Gyllid yn cynhyrchu datganiadau ariannol statudol 2020/21 i'w ardystio gan y Pennaeth Cyllid cyn y dyddiad statudol o 31 Mai.

Barn yr aelod lleol

Dim yn berthnasol

Barn y swyddogion statudol

Y Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o ran priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau

Atodiad 1 - Sefyllfa tanwariant / gorwariant terfynol pob adran

Atodiad 2 - Prif faterion cyllidebol a meysydd ble fu gwahaniaethau sylweddol

Atodiad 3 - Grant gan y Llywodraeth yn sgil Argyfwng Covid19

Atodiad 4 - Adnoddau wedi'u cynaeafu o adolygu cronfeydd